

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 2

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 2. – 684 с.
ISBN 978-617-8763-16-9**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-16-9

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Ennan Ruslan LEGAL REGULATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE: INTERNATIONAL EXPERIENCE	232
Кирилюк Алла Володимирівна ВІЗУАЛЬНА САМОПРЕЗЕНТАЦІЯ ТА ВІРТУАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	235
Мартинюк Іван Вікторович ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИВАТНИХ І ПУБЛІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ У ПАТЕНТНОМУ ПРАВІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	238
Hrytsenyuk Vladyslav Oleksandrovych THE CONCEPT OF LEGAL PROTECTION OF MULTIMEDIA WORKS IN THE SYSTEM OF COMPLEX OBJECTS OF COPYRIGHT	243
Здирко Єлизавета Михайлівна ДО ПИТАННЯ ПРАВОМІРНОСТІ ВИДАЛЕННЯ МЕТАДАНИХ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ТА ДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	246
Ларіонов Владислав Сергійович ПРАВО НА ЦИФРОВИЙ ОБРАЗ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	249

СЕКЦІЯ 16. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА І ПРОЦЕСУ

Подцерковний Олег Петрович ЩОДО РИЗИКІВ НАДМІРНОЇ ЛЕГІТИМАЦІЇ LEX CRYPTOGRAPHICA ТА СУБ'ЄКТІВ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ВІРТУАЛЬНИМИ АКТИВАМИ	254
Войнарівський Микола Миколайович ЩОДО ПОТРЕБ ПОДОЛАННЯ ДЕФІЦИТУ АНТРОПОЦЕНТРИЧНОГО ПІДХОДУ В ПУБЛІЧНО- ПРАВОВИХ СПОРАХ ЗА УЧАСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	257
Гофман Олександр Рудольфович ЩОДО СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	261
Добровольська Володимира Володимирівна ЩОДО ГОСПОДАРСЬКО-ДОГОВІРНОГО КОНТРОЛЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	263
Зама Антоніна Олександрівна РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ У ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ: ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ ПОЗОВУ ПРО ВИЗНАННЯ	266
Квасніцька Ольга Олексіївна КРИЗА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В МІСТОБУДУВАННІ: ЯК БЕЗДІЯЛЬНІСТЬ ІНСТИТУЦІЙ ЛЕГАЛІЗУЄ ЗНИЩЕННЯ ІСТОРИЧНИХ АРЕАЛІВ МІСТ	269
Артюмов Дмитро Володимирович ЩОДО НАКАЗНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	272
Будзар Павло Степанович ЩОДО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	274
Зарічанський Григорій Віталійович ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ СМАРТ-КОНТРАКТУ	277
Неділько Сергій Миколайович ЩОДО ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВЗАЄМНИМ СТРАХУВАННЯМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	279
Попович Павло Олександрович ЩОДО ЗАСТАВИ МАЙБУТЬОГО ВРОЖАЮ (ПЕРЕДЕКСПОРТНОГО ФІНАНСУВАННЯ) ЯК МАЙНОВОГО НЕПОІМЕНОВАНОГО ЗАСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	282

Список використаних джерел:

1. Пермінова С., Ситник Н., Чупріна М. Інноваційна діяльність в Україні в період воєнної агресії: тенденції та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-62>
2. Негода О. А. Поняття інвестицій у законодавстві України та країн-членів Європейського Союзу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 12. С. 200–203.
3. Інформаційні матеріали щодо стану інноваційної діяльності. *Офіційний сайт Міністерства економіки України*. 24.10.2024. URL: <https://me.gov.ua/documents/detail?>
4. Власюк Н. І. Організація інноваційної діяльності підприємств в умовах воєнного стану. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*. 2024. № 79. С. 87-93.
5. Бабчинська О., Посвалюк О., Скакун В. Управління інноваційною діяльністю в умовах війни. *Scientific journal*. 2025. № 3. Том 2. С. 301-305.
6. Балабан М. П., Мараховська М. М., Воскобієв С. Я. Інноваційні стратегії в підприємництві вплив на конкурентоспроможність малого та середнього бізнесу. *Академічні візії*. 2024. № 37. DOI: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1522>

Ключові слова: інноваційна діяльність, інноваційна продукція, державна підтримка, державний контроль, господарське законодавство, воєнний стан.

Key words: innovative activity, innovative products, state support, state control, economic legislation, martial law.

Добровольська Володимира Володимирівна
Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри господарського права і процесу,
кандидат юридичних наук, доцент

ЩОДО ГОСПОДАРСЬКО-ДОГОВІРНОГО КОНТРОЛЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану договірний контроль трансформується з формальної перевірки строків виконання зобов'язань у комплексну систему моніторингу життєздатності контрагента та важливим є «дотримання принципу пропорційності й підприємницької свободи, що зумовлює необхідність переходу до адресного, ризик-орієнтованого контролю, заснованого на об'єктивних економічних показниках» [1, с. 99]. Традиційні методи контролю доповнюються динамічною оцінкою безпекових, логістичних та санкційних ризиків, адже, «наявність групи внутрішнього контролю за виконанням договірних операцій дозволить вчасно виявляти та усувати порушення при виконанні договірних зобов'язань, контро-

лювати оплату й надходження коштів на рахунок підприємства» [2, с. 154]. Так, з позицій цивільного права (ст. 3, 13 ЦК України), такий контроль є проявом належної обачності (*due diligence*) кредитора, спрямованої на запобігання збиткам.

Об'єктами договірної контролю є активи та саме об'єктна сфера контролю під час війни суттєво розширюється, адже «об'єктами внутрішньогосподарського контролю договірної процесу є господарські відносини підприємства, що перевіряються на предмет відповідності чинному законодавству, відповідності діяльності підприємства та умовам договору» [3, с. 200]. Окрім якості товарів/послуг, контроль спрямовується на: локаційну стабільність, так, шляхом моніторингу фактичного знаходження виробничих потужностей та персоналу (ризик окупації або руйнування); ланцюги постачання: верифікація субпідрядників на предмет відсутності зв'язків із країною-агресором (санкційний комплаєнс) та фінансову стійкість, так, контроль за цільовим використанням авансових платежів у критичних інфраструктурних проектах.

В умовах, коли майнові санкції (неустойка) можуть бути нівельовані посиленням на форс-мажор (ст. 617 ЦК України), особливого значення набувають немайнові нормативно-невизначені засоби контролю: право на раптову інспекцію, так, існує можливість кредитора перевірити стан майна або хід робіт без попереднього повідомлення; обов'язкове звітування за спеціальною формою, так, встановлення детальних протоколів інформування про загрози виконанню контракту та *Step-in rights* (права на втручання), адже, у разі виникнення критичного ризику невиконання через воєнні дії, кредитор отримує право тимчасово перебрати на себе управління окремими процесами виконання договору.

Воєнний стан не звільняє від обов'язку виконання договору, а лише від відповідальності за порушення (за умови доведення причинно-наслідкового зв'язку), так, за судовою практикою «у разі наявності певних обставин (форс-мажорних), які засвідчені для конкретної особи відповідним сертифікатом ТПП України, суд має оцінити зазначений доказ у сукупності з іншими доказами відповідно до ст. 86 ГПК України. Водночас, настання форс-мажорних обставин не є підставою для невиконання стороною зобов'язання, строк виконання якого настав до дати настання таких обставин, а також для звільнення сторони від відповідальності в такому випадку» [4]. Договірний контроль має включати превентивний аналіз форс-мажорних передумов, адже кредитор має право вимагати від боржника плану безперервності бізнесу (*Business Continuity Plan*), що є частиною контрольної функції. Контроль спрямовується на недопущення використання воєнного стану як «універсального виправдання» для недобросовісного ухилення від зобов'язань.

Також, можлива інтеграція аудиту доброчесності (*integrity audit*) у договірний процес, що дозволяє формалізувати довіру. Позитивні результати аудиту (відсутність корупційних ризиків, прозорість фінансів) знижують інтенсивність поточного контролю, тоді як негативні – дають право на односторонню відміну від договору або зміну умов забезпечення на більш жорсткі.

Отже, дослідження механізмів договірної контролю в умовах воєнного стану дозволяє констатувати зміну парадигми від статичної фіксації порушень до проактивного управління ризиками. Договірний контроль під час війни набуває статусу засобу забезпечення виконання зобов'язань, оскільки дозволяє кредитуру вчасно ідентифікувати загрозу дефолту та застосувати заходи оперативного впливу, а його ефективність забезпечується поєднанням традиційних правових засобів із цифровими інструментами (моніторинг через відкриті реєстри, супутникові дані для агросектору тощо). Пропонується на рівні правозастосовної практики визнати відмову боржника від надання інформації в межах договірної контролю (за наявності відповідного застереження) як самостійне порушення принципу добросовісності, що дає право кредитуру на застосування забезпечувальних заходів навіть до моменту фактичного прострочення зобов'язання.

Таким чином, господарсько-договірний контроль – це правовий механізм моніторингу та перевірки процесу виконання зобов'язань, що виникають із господарського договору, який також розглядають як систему заходів, за допомогою яких сторони (насамперед кредитор) забезпечують дотримання умов контракту, мінімізують ризики дефолту та захищають свої майнові інтереси. Також він представляє собою динамічний інструмент забезпечення виконання зобов'язань, який базується на принципах добросовісності та належної обачності. Він трансформується з формальної процедури в інтелектуальний аудит бізнес-процесів, де ключовим об'єктом перевірки є не лише результат, а й доброчесність шляху до цього результату.

Список використаних джерел:

1. Сидоров Я. О., Попович С. М. Особливості здійснення державного контролю у сфері господарської діяльності в сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право*. 2025. Вип. 92(2). С. 94-99.
2. Голячук Н., Голячук С. Внутрішній контроль договірних операцій лісогосподарських підприємств. *Галицький економічний вісник*. 2020. № 1 (62). С. 152-158.
3. Романчук К. В. Контроль укладання та виконання господарських договорів. *Вісник ЖДТУ*. 2005. № 3 (33). С. 197-204.
4. Постанова КГС ВС від 29.06.2023 у справі № 922/999/22. URL: <https://court.gov.ua/>

Ключові слова: договірний контроль, господарський договір, форс-мажорні обставини, аудит доброчесності, воєнний стан.

Key words: contractual control, commercial contract, force majeure, integrity audit, martial law.